

Historien in på livet

*Historien in på livet*¹ är en samling artiklar med ett gemensamt tema om hur historien på olika sätt görs närvarande i nuet i form av iscensättningar, vandringar och berättelser. Texterna är skapade inom ett nordiskt forskningsprojekt "Tradisjonalisering, folkelige konstruksjoner av fortiden" bestående av tolv etnologer och folklorister vid olika universitet och forskningsinstitutioner i Lund, Linköping, Stockholm, Oslo, Bergen, Tromsø och Helsingfors.

Artiklarna är uppbyggda kring empiriska exempel på hur det förgångna kommer till uttryck i olika sammanhang. Innehållet i boken är indelat i tre större avsnitt med följande rubriker: Att iscensätta det förflutna, Att vandra i det förflutna och Att berätta om det förflutna. Iscensättningar av olika miljöer diskuteras av Lotten Gustafsson, Sverker Hyltén-Cavallius, Lizette Gradén och Torunn Selberg. Eftersom boken innehåller tolv olika men dock ganska väl sammanhängande artiklar kan de olika bidragen endast kort presenteras.

Utgångspunkten för Lotten Gustafssons artikel är två medeltida städer; Visby på Gotland och Tallinn i Estland som har en gemensam historia som handelsstäder i det medeltida handelsförbundet Hansan. Gustafsson diskuterar i artikeln hur denna historiska bakgrund framhävs och iscensätts och vilken bild som skapas i relation till omvärlden. I ljustet av två exempel diskuterar Gustafsson konnotationen mellan tradition och förändring i förhållande till identitetsbygget och kulturarv som turistisk resurs.

I Sverker Hyltén-Cavallius artikel ges en inblick i hur framförandet av vissa sånger skapar ett sammanhang mellan ett personligt förflutet och nutiden; ett sammanlänkande mellan kropp, plats och tid. I artikeln fäster sig författaren an vid två problem: det ena berör den ständiga lokaliseringsprocessen som innefattar platsen som kulturell och politisk process. Det andra berör de expressiva formernas såsom musikens, scenframträdandets och berättandets roll i skapandet av starka tidsmässiga tolkningsramar kring platser som författaren kallar för maskhål. Utifrån ett resonemang om musik, tid och plats diskuterar författaren hur dessa används för att etablera maskhål till andra världar i tid och rum.

Förskönningstrenden, som tangerar problematiken i Anne Eriksens artikel, tar även Lizette Gradén fasta på i sin artikel om idylliseringen av en liten svensk-amerikansk by i ljustet av en serie handgjord porslinsminiatyrer och hur miniatyrframställningarna av städer präglas av en minnespolitik som utesluter allt det man inte vill framhäva. Gradén ser på miniatyren som en kulturell iscensättning och diskuterar hur människorna skapar symboler för vad de uppfattar vara svenskt i Amerika och hur dessa uppfattningar iscensätts i hem och inför allmän publik.

I Torunn Selbergs artikel förflyttas diskussionen däremot till Finnskogen. I artikeln diskuterar Selberg med utgångspunkt i den tveytidiga finnskogskulturen och tidningsreportagerna hur festivalen *Finnskogdagene* har bidragit till att skapa, igenskapa och omskapa föreställningarna om Finnskogen.

Att vandra i det förflutna utgör huvudrubriken för artiklar skrivna av Lars Kaijser, Marit Hauan, Arne Bugge Amundsen och Eva A. Persson. Marit Hauan diskuterar i sin artikel kulturbyråkraternas strävan efter att synliggöra det nordnorska kulturarvet i form av vandringar med anknytning till ett urval av städer och minnesmärker. Hauan analyserar de resultat som nåtts av ett stort kulturpolitiskt projekt *Fotefar mot nord* genom att bekanta sig med de texter som finns tillgängliga om projektet och genom egna besök till de utvalda städerna.

En liknande utveckling, där en historisk händelse eller ett händelseförlopp framhävs i ljustet av en speciell stad, finner vi i Lars Kaijsers artikel om staden Liverpool som genom sin anknytning till popbandet Beatles förvandlats till en pophuvudstad. I artikeln utgår Kaijser huvudsakligen från den guideade rundturen i Beatles Liverpool som kallas för *Magical Mystery Tour*. Popgruppen Beatles betraktas ur författarens synvinkel som ett redskap i berättandet och han analyserar hur guiden med hjälp av berättelser, platsmarkeringar, tidsangivelser och egna erfarenheter samspelar med deltagarnas känedom om Beatles för att etablera en berättelsevärld. Arne Bugge Amundsen diskuterar den norska kyrkans vilja att revitalisera pilgrimsleden till Trondheim och intresset för pilgrimsvandringen som en revitaliserad historisk företeelse och en resa till det inre. Vad är det som egentligen sker och hur grundades och artikulerades nya kyrkliga intressen för pilgrimsvandringar som ett legitimt kyrkligt kul-

¹ *Historien in på livet. Diskussioner om kulturarv och minnespolitik*. Red. Anne Eriksen, Jan Garnert och Torunn Selberg. Falun 2002. 277 s.

turfenomen? För att besvara frågorna har Amundsen idkat "ideologisk närläsning" av texter som beskriver och försvarar pilgrimsvandringarna. Han analyserar därmed inte själva pilgrimsvandringarna utan koncentrerar sig på de ideologiproducerande aktörerna.

Pilgrimsvandringen upp på Irlands heliga berg, Croagh Patrick, beskrivs ur etnologiskt perspektiv av Eva A. Persson. I artikeln beskriver Persson landskapet och berget, pilgrimsfärdernas historiska bakgrund och nuläge, den liturgiska ordningen och ritualens förändring samt vandringens nutida betydelse och turistiska anknytning. De berättelser som anknyts till platsen är av betydelse för hur berget uppfattas, läses och upplevs av besökare och det är framför allt förhållandet mellan berättelser och praxis som står i fokus för diskussionen i artikeln. Anne Eriksen, Anne Bergman, Line Esborg och Jan Garnert har skrivit de fyra artiklarna som sammanställts under rubriken Berättelser om det förflutna.

Anne Eriksen beskriver hur man i ljuset av bygdeböcker, skrivna av såväl professionella historiker som amatörer, medvetet förskövat bilden av det förflutna genom att ha uteslutit vissa konfliktyllda händelser och personer som man inte har ansett "passa in i bilden". Eriksen diskuterar också bygdebokens historiska bakgrund och dess genre.

En liknande diskussion förs av Anne Bergman som i sin artikel behandlar bl.a. lokalhistoriker och hembygdsforskare och deras roll inom lokalhistorieforskningen. Frågor som ställs är bl.a: Vad utmärker den muntligt berättade historien och vilket är syftet med forskningen? Vilka likheter och olikheter finns det mellan hembygdsforskare och vilka är forskningsmetoderna? Vilken historiesyn framträder i

materialet och hur organiseras denna kunskap då historien rekonstrueras? Bergman har valt att studera materialet ur fem olika infallsvinklar, där form, funktion och innehåll beaktas med avsikt att ge en första sammanfattande bild av materialets karaktär och innehåll.

Line Esborgs artikel beskriver däremot det retoriska fältet kring det norska EU-motståndet. I artikeln används detta fält för att kontextualisera motståndsargumentationerna. Diskussionen kretsar kring hur individuella och förstärkta nationella argument förs fram och var de hämtas ifrån. Artikeln innehåller intressanta citat som ytterligare belyser motståndsargumentationen.

Jan Garnerts artikel tar fasta på konfliktsituationen i samband med sammanslagningen av telekomföretaget Telia-Telenor. Artikeln ger en etnologisk analys av den mediala bevakningen av fusionens framskridande under året 1999 och av de framställda stereotypiseringar av svenskt och norskt i de respektive ländernas medier i samband med fusionen. Dessutom diskuteras begreppet traditionalisering och kontextualisering som enligt författaren meningsfullt kan utnyttjas för ett etnologiskt tolkningsperspektiv på fusionen.

Historien in på livet fungerar därmed som ett välanknytt inlägg i diskussionen om kulturarvets ställning i samhället – om vad som anses tillhöra en tradition, hur det förflutna används och om de maktspel som avgör varför endast vissa delar av historien lyfts fram medan andra faller i glömska.

Sanna Lillbroända